

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT STATISTIKA QO‘MITASINING QARORI

20 22 y. “26” yanvar № 2

Ta’lim statistikasi bo’yicha uslubiy nizomni tasdiqlash to’g’risida

O‘zbekiston Respublikasining “Rasmiy statistika to’g’risida”gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020- yil 3- avgustdagi “O‘zbekiston Respublikasining milliy statistika tizimini yanada takomillashtirish va rivojlantirish chora-tadbirlari to’g’risida” PQ-4796- son qarori bilan tasdiqlangan “2020- 2025- yillarda O‘zbekiston Respublikasi statistikasini rivojlantirishning milliy strategiyasini amalga oshirish bo’yicha yo‘l xaritasi”ning 71- bandi ijrosini ta’minlash maqsadida, Davlat statistika qo‘mitasi **qaror qiladi:**

1. Ta’lim statistikasi bo’yicha uslubiy nizom ilovaga muvofiq tasdiqlansin.
2. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasining 2020- yil 30- oktabrdagi 37- son qarori o‘z kuchini yo‘qotgan deb hisoblansin.
3. Mazkur qaror tasdiqlangan kundan e’tiboran kuchga kiradi.

Rais

B. Begalov

O‘zbekiston Respublikasi
Davlat statistika qo‘mitasining
2022- yil “26” yanvardagi
2- son qaroriga
ILOVA

Ta’lim statistikasi bo‘yicha uslubiy nizom

Ta’lim statistikasi bo‘yicha uslubiy nizom (keyingi o‘rinlarda – Uslubiy nizom deb yuritiladi) statistika dasturiga muvofiq hamda O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimining holati va rivojlanishi to‘g‘risidagi statistika hisobini yuritilishini yanada takomillashtirish maqsadida ishlab chiqilgan.

Uslubiy nizomda ta’lim tizimi sohasida statistika kuzatuvlarini tashkil etish va o‘tkazish tartibi, ma’lumotlar manbalari, rasmiy statistika ko‘rsatkichlarini shakllantirish uchun qo‘llaniladigan tasniflar, asosiy tushunchalar, atamalar va ularning ta’riflari, alohida statistika ko‘rsatkichlarini hisoblash usullari va rasmiy statistika axborotini tarqatish to‘g‘risidagi ma’lumotlar keltirilgan.

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Mazkur Uslubiy nizom davlat statistika organlari tomonidan ta’lim tizimi sohasidagi asosiy ko‘rsatkichlar bo‘yicha statistika ma’lumotlarini shakllantirishda foydalanish uchun mo‘ljallangan.

Uslubiy nizomni tayyorlashda O‘zbekiston Respublikasining ta’lim sohasi faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlar, MDH Statistika qo‘mitasining tavsiyalari, MDH davlatlari tajribalaridan foydalanildi.

Shuningdek, ushbu Nizom xalqaro standartlar (YUNESKO statistika instituti (YuSI) tomonidan tayyorlangan “Ta’limning xalqaro standart tasniflanishi” (TXST 2011), “Ta’lim sohalari va kasbiy tayyorgarlik” (TXST-0 2013) va “Rasmiy ta’lim haqida umumiy ma’lumot berish bo‘yicha qo‘llanma”)ga asoslangan.

2. Ushbu Uslubiy nizomda quyidagi asosiy tushunchalar va ularning ta’riflaridan foydalaniladi:

Ta’lim statistikasi – ta’lim sohasida yuz beradigan hodisa va jarayonlarni miqdoriy va sifat jihatidan o‘rganuvchi statistika sohasi hisoblanadi.

Ta'lim statistikasining asosiy vazifasi, foydalanuvchilarga ta'lim tizimi holati va rivojlanishini tavsiflovchi ishonchli rasmiy statistika ma'lumotlarni o'z vaqtida taqdim etishdan iborat.

Ta'lim – ta'lim oluvchilarga chuqur nazariy bilim, malakalar va amaliy ko'nikmalar berishga, shuningdek ularning umumta'lim va kasbiy bilim, malaka hamda ko'nikmalarini shakllantirishga, qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan tizimli jarayon.

Ta'lim tizimi:

davlat ta'lim standartlarini, davlat ta'lim talablarini, o'quv rejalari va o'quv dasturlarini;

davlat ta'lim standartlarini, davlat ta'lim talablari va o'quv dasturlarini amalga oshiruvchi ta'lim tashkilotlarini;

ta'lim sifatini baholashni amalga oshiruvchi tashkilotlarni;

ta'lim tizimining faoliyat ko'rsatishi va rivojlanishini ta'minlash uchun zarur bo'lgan tadqiqot ishlarini bajaruvchi ilmiy-pedagogik muassasalarni;

ta'lim sohasidagi davlat boshqaruvi organlarini, shuningdek, ularning tasarrufidagi tashkilotlarni o'z ichiga oladi.

Ta'lim tizimi yagona va uzluksizdir.

Ta'lim turlari quyidagilardan iborat:

maktabgacha ta'lim va tarbiya;

umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim;

professional ta'lim;

oliy ta'lim;

oliy ta'limdan keyingi ta'lim;

kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish;

maktabdan tashqari ta'lim.

Maktabgacha ta'lim va tarbiya – Maktabgacha ta'lim va tarbiya bolalarni o'qitish va tarbiyalashga, ularni intellektual, ma'naviy-axloqiy, etik, estetik va jismoniy jihatdan rivojlantirishga, shuningdek, bolalarni umumiy o'rta ta'limga tayyorlashga qaratilgan ta'lim turidir. Maktabgacha ta'lim va tarbiya olti yoshdan yetti yoshgacha bo'lgan bolalarni boshlang'ich ta'limga bir yillik majburiy tayyorlashni ham nazarda tutadi.

Umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim – Umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim umumta'lim o'quv dasturlarini, zarur bilim, malaka hamda ko'nikmalarni o'zlashtirishga qaratilgan.

3. Umumiy o'rta ta'lim (I – XI sinflar) bosqichlari quyidagilardan iborat:

boshlang'ich ta'lim (I – IV sinflar);
tayanch o'rta ta'lim (V – IX sinflar);
o'rta ta'lim (X – XI sinflar).

Umumiy o'rta ta'lim tashkilotining birinchi sinfiga bolalar yetti yoshga to'ladigan yilda qabul qilinadi.

4. Boshlang'ich ta'lim – ta'lim oluvchilarda umumiy o'rta ta'limni davom ettirish uchun zarur bo'lgan savodxonlik, bilim, malaka va ko'nikmalar asoslarini shakllantirishga qaratilgan.

5. Tayanch o'rta ta'lim – o'quv dasturiga muvofiq ta'lim oluvchilarga bilim, malaka va ko'nikmalarining zaruriy hajmini beradi, ularda mustaqil fikrlash va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Tayanch o'rta – ta'lim doirasida (VII sinfdan so'ng) ta'lim oluvchilarda kasblar bo'yicha birlamchi bilim va ko'nikmalarni shakllantirish uchun ularni professional tashxislash va kasb-hunarga yo'naltirish bo'yicha choralar amalga oshiriladi.

O'rta ta'lim o'quv dasturiga muvofiq ta'lim oluvchilar tomonidan zarur bilim, malaka va ko'nikmalar o'zlashtirilishini, shuningdek, ta'limning keyingi turi tanlanishini hamda yuqori malaka talab qilinmaydigan kasblar egallanishini ta'minlaydi.

Professional tashxislash va kasb-hunarga yo'naltirish, shuningdek, ta'lim oluvchilarni yuqori malaka talab qilinmaydigan kasblarga tayyorlash tartibi qonun hujjatlarida belgilanadi.

6. Umumiy o'rta ta'lim — umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida uzluksiz tarzda, majburiy bo'lgan o'n bir yil davomida amalga oshiriladi.

7. O'rta maxsus ta'lim akademik litseylarda to'qqiz yillik tayanch o'rta ta'lim asosida ikki yil mobaynida amalga oshiriladi va ta'lim oluvchilarning intellektual qobiliyatlarining jadal rivojlanishini, shuningdek chuqur, tabaqalashtirilgan, kasb-hunarga va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim olishini ta'minlaydi.

8. Nodavlat ta'lim tashkilotlarida umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim to'lov-shartnoma asosida amalga oshirilishi mumkin.

9. Iqtidorli va iste'dodli bolalarning qobiliyatini rivojlantirish uchun Prezident, ijod va boshqa ixtisoslashtirilgan maktablar, shuningdek, maktab-internatlar tashkil etilishi mumkin.

10. Jismoniy, aqliy, sensor (sezgi) yoki ruhiy nuqsonlari bo'lgan bolalar, shuningdek, uzoq vaqt davolanishga muhtoj bo'lgan bolalar davlat

ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalarida, umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim tashkilotlarida inklyuziv shaklda yoki uy sharoitlarida yakka tartibda ta'lim oladi.

11. Umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarining sinflarida (guruhlarida) ta'lim oluvchilar soni o'ttiz besh nafardan oshmasligi kerak.

12. **Professional ta'lim** – Professional ta'lim egallanadigan kasb va mutaxassislik bo'yicha quyidagi darajalarni o'z ichiga oladi:

boshlang'ich professional ta'lim;

o'rta professional ta'lim;

o'rta maxsus professional ta'lim.

Boshlang'ich professional ta'lim kasb-hunar maktablarida IX sinf bitiruvchilari negizida bepul asosda kunduzgi ta'lim shakli bo'yicha umumta'lim fanlarining va mutaxassislik fanlarining ikki yillik integratsiyalashgan dasturlari asosida amalga oshiriladi.

O'rta professional ta'lim kollejlarda davlat buyurtmasi yoki to'lov-shartnoma asosida kasblar hamda mutaxassisliklarning murakkabligidan kelib chiqqan holda, davomiyligi ikki yilgacha bo'lgan kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shakllari bo'yicha umumiy o'rta, o'rta maxsus ta'lim hamda boshlang'ich professional ta'lim negizida amalga oshiriladi.

O'rta maxsus professional ta'lim texnikumlarda umumiy o'rta, o'rta maxsus, boshlang'ich professional va o'rta professional ta'lim negizida davlat buyurtmasi yoki to'lov-shartnoma asosida kasblar hamda mutaxassisliklarning murakkabligidan kelib chiqqan holda, davomiyligi kamida ikki yil bo'lgan kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shakllari bo'yicha amalga oshiriladi.

Kasb-hunar maktablari, kollejlari va texnikumlar ta'lim oluvchilarning o'zi tanlagan kasbga va mutaxassislikka ega bo'lishini ta'minlaydi.

Fuqarolar shartnoma asosida ikkinchi va undan keyingi professional ta'limni olish huquqiga ega.

13. **Oliy ta'lim** – Oliy ta'lim bakalavriat ta'lim yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklari bo'yicha yuqori malakali kadrlar tayyorlanishini ta'minlaydi.

Oliy ma'lumotli kadrlarni tayyorlash oliy ta'lim tashkilotlari (universitetlar, akademiyalar, institutlar, oliy maktablar)da amalga oshiriladi. Umumiy o'rta (o'n bir yillik ta'lim), o'rta maxsus (to'qqiz yillik tayanch o'rta va ikki yillik o'rta maxsus ta'lim), boshlang'ich professional ta'lim (to'qqiz yillik tayanch o'rta va ikki yillik boshlang'ich professional ta'lim) olgan shaxslar, shuningdek, ushbu qonun kuchga kirguniga qadar o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi (to'qqiz yillik umumiy o'rta va uch yillik o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi) olgan shaxslar oliy ma'lumot olish huquqiga ega.

Oliy ta'lim ikki bosqichga – bakalavriat va magistratura bosqichiga ega.

Bakalavriat – oliy ta'lim yo'nalishlaridan biri bo'yicha chuqurlashtirilgan bilim, malaka va ko'nikmalar beradigan, o'qish davomiyligi kamida uch yil bo'lgan tayanch oliy ta'limdir.

Magistratura – tegishli bakalavriat negizidagi aniq mutaxassislik bo'yicha o'qish davomiyligi kamida bir yil bo'lgan oliy ta'limdir.

Magistratura mutaxassisliklarining va ularga muvofiq bo'lgan bakalavriat ta'lim yo'nalishlarining ro'yxati ta'lim sohasidagi vakolatli davlat boshqaruvi organi tomonidan belgilanadi.

Fuqarolar shartnoma asosida ikkinchi va undan keyingi oliy ma'lumotni olish huquqiga ega.

14. Oliy ta'limdan keyingi ta'lim – oliy ta'limdan keyingi ta'limni oliy ta'lim va ilmiy tashkilotlarda olish mumkin.

Oliy ta'limdan keyingi ta'lim doktorlik dissertatsiyasini tayyorlash va himoya qilish maqsadida mutaxassislikni chuqur o'rganishni va ilmiy izlanishlar olib borishni nazarda tutadigan tayanch doktorantura, doktorantura va mustaqil izlanuvchanlik asosida ilmiy darajaga ega ilmiy va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlashni ta'minlaydi.

Tayanch doktorantura falsafa doktori (Doctor of Philosophy (PhD) ilmiy darajasiga da'vogar izlanuvchilar uchun ishlab chiqarishdan ajralgan holda tashkil etiladigan oliy malakali ilmiy va ilmiy-pedagog kadrlar ixtisosligi bo'yicha oliy ta'limdan keyingi ta'lim shakli hisoblanadi.

Doktorantura fan doktori (Doctor of Science (DSc) ilmiy darajasiga da'vogar izlanuvchilar uchun ishlab chiqarishdan ajralgan holda tashkil etiladigan oliy malakali ilmiy va ilmiy-pedagog kadrlar ixtisosligi bo'yicha oliy ta'limdan keyingi ta'lim shakli hisoblanadi.

Mustaqil izlanuvchilik falsafa doktori (Doctor of Philosophy (PhD) yoki fan doktori (Doctor of Science (DSc) ilmiy darajalariga da'vogar izlanuvchilar uchun ishlab chiqarishdan ajralmagan holda tashkil etiladigan oliy malakali ilmiy va ilmiy-pedagog kadrlar ixtisosligi bo'yicha oliy ta'limdan keyingi ta'lim shakli hisoblanadi.

Ilmiy va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash, ilmiy darajalar va ilmiy unvonlar berish tartibi, shuningdek harbiy, tibbiyot va boshqa ta'lim tashkilotlarida oliy ta'limdan keyingi ta'lim olish xususiyatlari qonun hujjatlarida belgilanadi.

Oliy ta'limdan keyingi ta'limning davom etish muddati qonun hujjatlarida belgilanadi.

15. Kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish — kadrlarni qayta tayyorlash tayanch mutaxassisliklar va kasblarga muvofiq bo‘lgan yo‘nalishlar bo‘yicha faoliyatni amalga oshirish uchun qo‘shimcha kasbiy bilim, malaka va ko‘nikmalarning zarur hajmi egallanishini ta‘minlaydi.

Kadrlar malakasini oshirish kasbiy bilim, malaka va ko‘nikmalarning chuqurlashtirilishi hamda yangilab borilishini ta‘minlaydi, kadrlarning toifasi, darajasi, razryadi va lavozimi oshishiga xizmat qiladi.

Kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish shakllari va muddatlari tegishli davlat ta‘lim talablari bilan belgilanadi.

16. Maktabdan tashqari ta‘lim – bolalarning ehtiyojlarini qanoatlantirish, bo‘sh vaqti va dam olishini tashkil etish uchun davlat organlari, nodavlat notijorat tashkilotlar, shuningdek, tijorat tashkilotlari madaniy-estetik, ilmiy, texnikaviy, sport yo‘nalishidagi maktabdan tashqari ta‘lim tashkilotlarini tashkil etishi mumkin.

Maktabdan tashqari ta‘lim bolalarga uzluksiz ta‘lim berishning tarkibiy qismi sifatida ularning iste‘dodi va qobiliyatini rivojlantirishga, ma‘naviy ehtiyojlarini qanoatlantirishga qaratilgan.

Maktabdan tashqari ta‘lim tashkilotlari jumlasiga bolalar, o‘smirlar ijodiyoti saroylari, uylari, klublari va markazlari, “Barkamol avlod” bolalar maktablari, bolalar-o‘smirlar sport maktablari, bolalar musiqa va san‘at maktablari, studiyalar, axborot-kutubxona hamda sog‘lomlashtirish muassasalari kiradi.

Maktabdan tashqari ta‘lim berish tartibi ta‘lim sohasidagi vakolatli davlat boshqaruvi organi tomonidan belgilanadi.

17. Norasmiy ta‘lim – Ta‘lim xizmatlarini ko‘rsatuvchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionalizatsiyalashgan, maqsadli va rejalashtirilgan ta‘lim. Norasmiy ta‘limning o‘ziga xos xususiyati shundan iboratki, shaxsni umr davomida ta‘lim olishida, rasmiy ta‘limga qo‘shimcha va muqobil ta‘lim shakli hisoblanadi. Bunday dasturlar doirasidagi ta‘lim ko‘pincha barchaning ta‘lim olishdagi huquqini ta‘minlash uchun amalga oshiriladi. Norasmiy ta‘lim yosh bo‘yicha chegaralanmagan, ammo u yo‘naltirilgan tuzilishga ega bo‘lishi shart emas, davomiyligi bo‘yicha qisqa muddatli, yoki past intensivli bo‘lishi mumkin, odatda qisqa muddatli kurslar, master klasslar, seminarlar shaklida tashkil etiladi. Aksariyat xollarda norasmiy ta‘lim, tegishli milliy yoki submilliy ta‘lim organlari tomonidan rasmiy ta‘lim malakasi yoki uning ekvivalenti sifatida tan olinmaydigan malaka olib keladi, yoki malaka darajasi umuman berilmasligi (tayinlanmasligi) ham mumkin. Norasmiy ta‘lim kattalar va yoshlarning savodsizligiga barham berishi hamda maktabga qatnamaydigan bolalarni qamrab olishi mumkin,

shuningdek, hayotiy va mehnat ko‘nikmalarini rivojlantirish dasturlari, ijtimoiy va madaniy rivojlanishga qaratilgan dasturlarni qamrab oladi.

18. Ta’lim olish shakllari quyidagilardan iborat:

ishlab chiqarishdan ajralgan holda ta’lim olish (kunduzgi);

ishlab chiqarishdan ajralmagan holda ta’lim olish (sirtqi, kechki, masofaviy);

dual ta’lim;

oilada ta’lim olish va mustaqil ta’lim olish;

katta yoshdagilarni o‘qitish va ularga ta’lim berish;

inklyuziv ta’lim;

eksternat tartibidagi ta’lim;

mudofaa, xavfsizlik va huquqni muhofaza qilish faoliyati sohasida kadrlar tayyorlash.

19. Masofaviy ta’lim – masofaviy ta’lim o‘quv rejalari va o‘quv dasturlariga muvofiq ta’lim oluvchilar tomonidan zarur bilim, malaka va ko‘nikmalarni axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan hamda Internet jahon axborot tarmog‘idan foydalangan holda masofadan turib olishga qaratilgan.

Masofaviy ta’limni tashkil etish tartibi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

20. Dual ta’lim – ta’lim oluvchilar tomonidan zarur bilim, malaka va ko‘nikmalarni olishga qaratilgan bo‘lib, ularning nazariy qismi ta’lim tashkiloti negizida, amaliy qismi esa ta’lim oluvchining ish joyida amalga oshiriladi.

Dual ta’limni tashkil etish tartibi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

21. Inklyuziv ta’lim – alohida ta’lim ehtiyojlari va individual imkoniyatlarning xilma-xilligini hisobga olgan holda barcha ta’lim oluvchilar uchun ta’lim tashkilotlarida ta’lim olishga bo‘lgan teng imkoniyatlarni ta’minlashga qaratilgan.

Jismoniy, aqliy, sensor (sezgi) yoki ruhiy nuqsonlari bo‘lgan bolalar (shaxslar) uchun ta’lim tashkilotlarida inklyuziv ta’lim tashkil etiladi.

Inklyuziv ta’limni tashkil etish tartibi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

22. Eksternat tartibidagi ta’lim – eksternat tartibidagi ta’lim olish o‘quv dasturlarini mustaqil ravishda o‘zlashtirishni o‘z ichiga olib, uning yakunlari bo‘yicha ta’lim oluvchilardan davlat ta’lim muassasalarida yakuniy va davlat attestatsiyalaridan o‘tishni talab etadi.

Eksternat tartibidagi ta'lim olishni tashkil etish tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

23. Ta'lim tashkilotlari o'quvchilari (talabalari) soni – o'quv yili boshida umumta'lim tashkilotlarida, boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus professional ta'lim tashkilotlarida va oliy ta'lim tashkilotlarida ro'yxatda turgan o'quvchilar (talabalar) soni. Umumiy o'rta, o'rta maxsus, boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus professional ta'lim va oliy ta'lim tashkilotlari o'quvchilarining (talabalarining) umumiy soniga O'zbekiston Respublikasida ta'lim olayotgan chet el fuqarolari qo'shilmaydi. Statistika hisobotlarida o'quvchilar (talabalar) soni to'g'risidagi ma'lumotlar hududlar, ta'lim tashkilotlari turlari, mutaxassisliklarning tarmoq guruhlari, shahar va qishloq joylari, sinflar (kurslar), jinsi, o'qitish tili va hokazolar bo'yicha keltirilgan. Jismoniy yoki ruhiy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun maktablar o'quvchilarining umumiy soniga ushbu ta'lim tashkilotlarining tayyorlov sinflaridagi o'quvchilar ham qo'shiladi;

24. O'qishga kirish uchun nazariy yosh – bu mazkur yosh uchun mo'ljallangan ta'limning eng quyi bosqichidan o'qishni boshlashi nazarda tutilgan, o'qish davri mobaynida to'liq kun o'qib, ikkinchi yilga qolmasdan va qandaydir sinfni, kursni o'tkazib yubormasdan mazkur kursda o'qishni tamomlaydigan ma'lum bir ta'lim dasturi bo'yicha yoki ta'limning ma'lum bir bosqichida o'quvchilar o'qishni boshlaydigan yosh. Ma'lum bir dastur yoki ta'lim bosqichi bo'yicha o'qishni boshlashning nazariy yoshi ta'lim olishning amaldagi yoshidan farq qilishi mumkinligini inobatga olish kerak.

25. Ta'lim tashkilotiga qabul – ushbu o'quv yilida birinchi yil o'qish uchun qabul qilingan shaxslar soni ko'rsatkichi. Qabul qilinganlar soniga ikkinchi yilga qoldirilganlar va ilgari o'qib qaytib kelgan shaxslar qo'shilmaydi;

26. Ta'lim tashkilotlari bitiruvchilari – ta'lim tashkilotida o'quv kursini to'liq tamomlagan va munosib ta'lim olgan (mutaxassislikka ega bo'lgan) shaxslar soni;

27. Pedagogik xodimlar soni – oliy yoki o'rta maxsus tayyorgarlikka ega bo'lgan, o'quvchilarga ta'lim va tarbiya berish bilan shug'ullanayotgan shaxslar soni.

2- bob. TXST 2011- ga muvofiq ta'lim darajalari

28. Ta'lim darajasi bu o'quv tajriba bosqichlariga muvofiq ravishda ta'lim dasturlarini tasniflovchi tartibga solingan toifalar to'plami, shuningdek, ta'lim dasturi berishi nazarda tutilgan ko'nikma va vakolatlaridir. TXST bo'yicha ta'lim darajasi TXST- 2011 xalqaro standart tasnifiga muvofiq ravishda aniqlanadigan

asosiydan to murakkabigacha bo'lgan ta'lim dasturlari mazmunining murakkablik darajasi va ixtisosliklarini aks ettiradi. O'z navbatida, "ta'lim darajasi" TXST ta'lim darajasini yakunlab yanada yuqori bosqichlariga o'tishga imkon berishini bildiruvchi daraja va "toifa osti" bo'yicha yo'nalishlarini aniqlaydigan "toifa"ni o'z ichiga oladi.

Quyida O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi milliy standartlariga mos keluvchi ta'lim darajalari keltirilgan:

29. TXST 0-darajasi (Maktabgacha ta'lim va tarbiya) kichik yoshdagi bolalarning bilim olishi, jismoniy, ijtimoiy va his-tuyg'ularining rivojlanishi uchun kompleks yondashuv asosida o'qitish va ta'lim berish faoliyatini, shuningdek, kichik yoshdagi bolalarni o'quv faoliyatiga va boshlang'ich ta'lim dasturlari bo'yicha o'qishga kirishi uchun tayyorlash maqsadida, ularni oila sharoitidan ajralgan holda tashkillashtirilgan ta'lim berish bilan tanishtirishni nazarda tutadi;

30. TXST 1-darajasi (boshlang'ich ta'lim) kichik, asosan o'qish, yozish va matematika (ya'ni savodxonlik va hisoblash)ning asosiy ko'nikmalarini o'rgatishga, bilimning asosiy sohalarini tushunish va o'rganish uchun, shaxsning rivojlanishi uchun, o'rta ta'limning birinchi bosqichida o'qishga tayyorlash uchun jiddiy asos yaratishga yo'naltirilgan o'quv va ta'lim faoliyatini nazarda tutadi. Bunda o'qitish, murakkabligi jihatdan eng quyi ixtisoslikdagi tayanch darajada ta'lim olishga yo'naltirilgan (agar shunaqasi mavjud bo'lsa);

31. TXST 2-darajasi (tayanch o'rta ta'lim) tayanch o'rta ta'lim o'quv dasturiga muvofiq, ta'lim oluvchilarga bilim, malaka va ko'nikmalarning zaruriy hajmini beradi, ularda mustaqil fikrlash va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Tayanch o'rta ta'lim doirasida (VII sinfdan so'ng) ta'lim oluvchilarda kasblar bo'yicha birlamchi bilim va ko'nikmalarni shakllantirish uchun ularni professional tashxislash va kasb-hunarga yo'naltirish bo'yicha choralar amalga oshiriladi.

32. TXST 3-darajasi (O'rta ta'lim va o'rta maxsus ta'lim) o'rta ta'lim o'quv dasturiga muvofiq ta'lim oluvchilar tomonidan zarur bilim, malaka va ko'nikmalar o'zlashtirilishini, shuningdek, ta'limning keyingi turi tanlanishini hamda yuqori malaka talab qilinmaydigan kasblar egallanishini ta'minlaydi. Bu darajadagi dasturlar o'rta ta'limning ikkinchi bosqichi (TXST 2 darajasi) dasturiga nisbatan o'quvchilarga turli xil, ixtisoslashtirilgan va fanlarni chuqurlashtirilgan darajada o'rganishni taklif etadi. Umumiy o'rta ta'lim, umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida uzluksiz tarzda, majburiy bo'lgan o'n bir yil davomida amalga oshiriladi. O'rta maxsus ta'lim akademik litseylarda to'qqiz yillik tayanch o'rta ta'lim asosida ikki yil mobaynida amalga oshiriladi va ta'lim oluvchilarning intellektual qobiliyatlarining jadal rivojlanishini, shuningdek chuqur,

tabaqalashtirilgan, kasb-hunarga va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim olishini ta'minlaydi.

33. TXST 4- darajasi (O'rta professional ta'lim) o'rta professional ta'lim kollejlarda davlat buyurtmasi yoki to'lov-shartnoma asosida kasblar hamda mutaxassisliklarning murakkabligidan kelib chiqqan holda, davomiyligi ikki yilgacha bo'lgan kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shakllari bo'yicha umumiy o'rta, o'rta maxsus ta'lim hamda boshlang'ich professional ta'lim negizida amalga oshiriladi.

34. TXST 5- darajasi (O'rta maxsus, professional ta'lim). O'rta maxsus professional ta'lim texnikumlarda umumiy o'rta, o'rta maxsus, boshlang'ich professional va o'rta professional ta'lim negizida davlat buyurtmasi yoki to'lov-shartnoma asosida kasblar hamda mutaxassisliklarning murakkabligidan kelib chiqqan holda, davomiyligi kamida ikki yil bo'lgan kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shakllari bo'yicha amalga oshiriladi. Oliy ta'lim tizimi bilan integratsiyalashgan bo'lib, oliy ta'lim tashkilotlari huzurida faoliyat ko'rsatadi.

35. TXST 6- darajasi (oliy ta'limning birinchi bosqichi "bakalavriat") bakalavriat oliy ta'lim yo'nalishlaridan biri bo'yicha chuqurlashtirilgan bilim, malaka va ko'nikmalar beradigan, o'qish davomiyligi kamida uch yil bo'lgan tayanch oliy ta'limdir.

36. TXST 7- darajasi (oliy ta'limning ikkinchi bosqichi "magistratura") magistratura tegishli bakalavriat negizidagi aniq mutaxassislik bo'yicha o'qish davomiyligi kamida bir yil bo'lgan oliy ta'limdir.

37. TXST 8- darajasi (oliy ta'limdan keyingi ta'lim) – mazkur darajadagi dasturlar eng avvalo ilmiy tadqiqotlar sohasida, ya'ni chuqurlashtirilgan va mustaqil tadqiqotlarga bag'ishlangan eng yuqori malakaga yetkazish uchun ishlab chiqilgan.

O'zbekiston Respublikasi milliy ta'lim dasturlarining TXST- 2011 ga muvofiq tasniflanishi 1-ilovada keltirilgan.

4-bob. Ta'lim statistikasi bo'yicha nisbiy ko'rsatkichlarni hisoblash usullari

38. Bolalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlariga qamrab olish – maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi bolalar sonini 1-6 yoshdagi aholi soniga (6 yoshdagi umumta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya olayotganlarni ayirgan holda) bo'lib 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi. Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019- yil 13- maydagi 391- qaroriga muvofiq, ikki yoshgacha bo'lgan bolalar aksariyat hollarda onasi qarovida bo'lishi

sababli statistika amaliyotida 3-6 yoshdagi bolalarni maktabgacha tashkilotlar bilan qamrab olish bo'yicha hisoblashlar qo'llaniladi. Bunda, hisoblash xuddi 1-6 yoshdagi bolalar uchun bo'lgan holat kabi amalga oshiriladi.

$$\frac{\text{Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi 3-6 yoshli bolalar soni}}{(\text{3-6 yoshli aholi sonidan} - \text{umumta'lim tashkilotida tahsil olayotgan 6 yoshli o'quvchilar})} * 100$$

39. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida 100 o'ringa to'g'ri keladigan bolalar soni – maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi bolalar sonini ulardagi o'rinlar soniga bo'lib 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi bolalar soni}}{(\text{Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi o'rinlar soni})} * 100$$

40. Bolalarning maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi o'rinlar bilan ta'minlanganligi (1000 bolaga to'g'ri keladigan o'rinlar) – maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi o'rinlar sonini 1-6 yoshdagi aholi soniga bo'lib 1000 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi o'rinlar soni}}{1-6 \text{ yoshli aholi soni}} * 1000$$

41. Umumta'lim tashkilotlari o'quvchilarini kuni uzaytirilgan guruhlar bilan qamrab olish – kuni uzaytirilgan guruhlariga qatnovchi o'quvchilar sonini umumta'lim tashkilotlarining 1-11 sinflari o'quvchilari (jismoniy yoki ruhiy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun maktablar va sinflar o'quvchilarisiz) soniga bo'lib 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Kuni uzaytirilgan guruhlardagi o'quvchilar soni}}{1-11 \text{ sinf o'quvchilar soni}} * 100$$

42. Umumta'lim tashkilotlari sinflarining o'rtacha to'ldirilganligi – ma'lum bir sinf guruhlaridagi o'quvchilar sonini ushbu sinf guruhlar soniga bo'lish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Ma'lum bir sinf guruhlaridagi o'quvchilar soni}}{\text{sinf guruhlar soni}}$$

43. Umumta'lim tashkilotlari faoliyatining smenaliligi. Umumta'lim tashkilotlari faoliyatining smenalilik darajasi to'g'risidagi ko'rsatkichlar birinchi, ikkinchi, uchinchi smenada ishlovchi umumta'lim tashkilotlari koeffitsiyenti, shuningdek, birinchi, ikkinchi va uchinchi smenalarda shug'ullanuvchi o'quvchilar sonining koeffitsiyenti orqali namoyon bo'ladi. Umumta'lim tashkilotlari faoliyatining smenaliligini hisoblash jismoniy yoki ruhiy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun mo'ljallangan maktablarsiz amalga oshiriladi.

44. Bir o'quvchiga to'g'ri keladigan umumta'lim tashkilotlarining sinf xonalari maydoni. O'quv kabinetlari va laboratoriyalarini qo'shgan holda sinf xonalari maydoni to'g'risidagi ma'lumotlar birinchi smenada shug'ullanuvchi hisoblangan o'quvchilar soniga (jismoniy yoki ruhiy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun maktablarni hisobga olmagan holda) bo'linadi.

$$\frac{\text{Sinf xonalar maydoni}}{\text{Birinchi smenada shug'ullanuvchi hisoblangan o'quvchilar soni}}$$

45. Umumta'lim tashkilotlarida bitta o'qituvchiga to'g'ri keladigan o'quvchilar soni – 1-11 sinflar o'quvchilari sonini o'qituvchilar (o'rindoshlarsiz) soniga bo'lish orqali aniqlanadi.

$$\frac{1 - 11 \text{ sinf o'quvchilari soni}}{\text{O'qituvchilar (o'rindoshlarsiz) soni}}$$

46. Ta'lim tashkilotlaridagi oliy ma'lumotli o'qituvchilar koeffitsiyenti – oliy ma'lumotli o'qituvchilar sonini o'qituvchilarning (o'rindoshlarsiz) umumiy soniga bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Oliy ma'lumotli o'qituvchilar soni}}{\text{O'qituvchilar (o'rindoshlarsiz) soni}} * 100$$

47. O'qituvchi-ayollar koeffitsiyenti – o'qituvchi ayollar sonini o'qituvchilarning (o'rindoshlarsiz) umumiy soniga bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{O'qituvchi ayollar soni}}{\text{O'qituvchi (o'rindoshlarsiz) soni}} * 100$$

48. Umumta'lim muassasalarida 100 nafar o'quvchiga to'g'ri keladigan kompyuterlar soni – umumta'lim muassasalari umumiy kompyuterlar sonini o'quvchilarning umumiy soniga bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Kompyuterlar soni}}{\text{O'quvchilar soni}} * 100$$

49. Internet tarmog'iga ulangan umumta'lim muassasalarining koeffitsiyenti – umumta'lim muassasalaridagi internet tarmog'iga ulangan kompyuterlar sonini umumta'lim muassasalar soniga bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Internet tarmog'iga ulangan kompyuterlar soni}}{\text{Umumta'lim muassasalari soni}} * 100$$

50. O'rtacha bitta kompyuterga to'g'ri keladigan o'quvchilar soni – umumta'lim muassasalaridagi o'quvchilar sonini umumta'lim muassasalaridagi kompyuterlar soniga bo'linadi.

$$\frac{\text{O'quvchilar soni}}{\text{Kompyuterlar soni}}$$

52. Elektr energiyasi bilan ta'minlangan umumta'lim muassasalarining koeffitsiyenti – elektr energiyasi bilan ta'minlangan umumta'lim muassasalari sonini jami umumta'lim muassasalar soniga bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Elektr energiyasi bilan ta'minlangan umumta'lim muassasalari soni}}{\text{Jami umumta'lim muassasalari soni}} * 100$$

53. 10 ming aholiga nisbatan hisoblangan boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus professional ta'lim yoki oliy ta'lim tashkilotlari o'quvchilari

(talabalari) soni – o‘quv yili boshida boshlang‘ich, o‘rta va o‘rta maxsus professional ta‘lim yoki oliy ta‘lim tashkilotlari o‘quvchilari (talabalari) sonini kalendar yili boshidagi aholi soniga bo‘lib, 10000 ga ko‘paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Boshlang‘ich, o‘rta va o‘rta maxsus professional ta‘lim yoki oliy ta‘lim tashkilotlari o‘quvchilari (talabalari) soni}}{\text{Yil boshidagi aholi soni}} * 10000$$

54. 10 ming aholiga nisbatan hisoblangan boshlang‘ich, o‘rta va o‘rta maxsus professional ta‘lim yoki oliy ta‘lim tashkilotlari bitiruvchilari soni – boshlang‘ich, o‘rta va o‘rta maxsus professional ta‘lim yoki oliy ta‘lim tashkilotlari bitiruvchilari sonini mazkur yildagi o‘rtacha aholi soniga bo‘lib, 10000 ga ko‘paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Boshlang‘ich, o‘rta va o‘rta maxsus professional ta‘lim yoki oliy ta‘lim tashkilotlarini bitirgan o‘quvchilari (talabalari) soni}}{\text{O‘rtacha aholi soni}} * 10000$$

55. Aholini boshlang‘ich ta‘lim bilan qamrab olishning umumiy koeffitsiyenti (TXST 1 darajasi) – yoshidan qat‘iy nazar umumta‘lim muassasalari 1-4 sinflar o‘quvchilari sonini 7-10 yoshdagi aholi soniga (TXSTning boshqa darajalarida ta‘lim olayotgan 7-10 yoshlilarni ayirgan holda) bo‘lib, 100 ga ko‘paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Umumta‘lim muassasalaridagi 1–4 sinf o‘quvchilari soni}}{(\text{7–10 yoshdagi aholi soni} - \text{maktabgacha ta‘lim tashkilotidagi 7 yoshli bolalar soni})} * 100$$

56. Aholini boshlang‘ich ta‘lim bilan qamrab olishning sof koeffitsiyenti (TXST 1 darajasi) – umumta‘lim muassasalarining 7-10 yoshdagi 1-4 sinflar o‘quvchilari sonini 7-10 yoshdagi aholi soniga (TXSTning boshqa darajalarida ta‘lim olayotgan 7-10 yoshlilarni ayirgan holda) bo‘lib, 100 ga ko‘paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Umumta'lim muassasalaridagi 7–10 yoshdagi} \\ \text{1–4 sinf o'quvchilari soni}}{(\text{7–10 yoshdagi aholi soni} - \text{maktabgacha ta'lim tashkilotidagi} \\ \text{7 yoshli bolalar soni})} * 100$$

57. Aholini tayanch o'rta ta'lim bilan qamrab olishning umumiy koeffitsiyenti (TXST 2 darajasi) – yoshidan qat'iy nazar umumta'lim muassasalari 5-9 sinflar o'quvchilari sonini 11-15 yoshdagi aholi soniga (TXSTning boshqa darajalarida ta'lim olayotgan 11-15 yoshlilarni ayirgan holda) bo'lib 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Umumta'lim muassasalaridagi 5–9 sinf o'quvchilari soni}}{(\text{11–15 yoshdagi aholi soni} - \text{15 yoshgacha akademik litsey} \\ \text{kasb–hunar maktabi, kollej va texnikum o'quvchilari soni})} * 100$$

58. Aholini tayanch o'rta ta'lim bilan qamrab olishning sof koeffitsiyenti (TXST 2 darajasi) – umumta'lim muassasalarining 11-15 yoshdagi 5-9 sinflar o'quvchilari sonini 11-15 yoshdagi aholi soniga (TXSTning boshqa darajalarida ta'lim olayotgan 11-15 yoshlilarni ayirgan holda) bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Umumta'lim muassasalarining} \\ \text{11–15 yoshdagi 5–9 sinf o'quvchilari soni}}{(\text{11–15 yoshdagi aholi soni} - \text{15 yoshgacha akademik litsey} \\ \text{kasb–hunar maktab, kollej va texnikum o'quvchilari soni})} * 100$$

59. Aholini o'rta va o'rta maxsus ta'lim bilan qamrab olishning umumiy koeffitsiyenti (TXST 3 darajasi) – yoshidan qat'iy nazar, akademik litsey, kasb-hunar maktablari va umumta'lim muassasalari 10-11 sinflar o'quvchilari sonini 16-17 yoshdagi aholi soniga (TXSTning boshqa darajalarida ta'lim olayotgan 16-17 yoshlilarni ayirgan holda) bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Umumta'lim muassasalarining 10–11 sinf} \\ \text{o'quvchilari, akademik litsey,} \\ \text{kasb–hunar maktablari o'quvchilari soni}}{(\text{16–17 yoshdagi aholi soni} - (\text{16–17 yoshli} \\ \text{kollej va texnikum o'quvchilari va oliy ta'lim} \\ \text{tashkiloti talabalari soni}))} * 100$$

60. Aholini o'rta va o'rta maxsus ta'lim bilan qamrab olishning sof koeffitsiyenti (TXST 3 darajasi) – 16-17 yoshdagi akademik litsey, kasb-hunar maktablari va umumta'lim tashkilotlarining 10-11 sinf o'quvchilari sonini 16-17 yoshdagi aholi soniga (TXSTning boshqa darajalarida ta'lim olayotgan 16-17 yoshlilarni ayirgan holda) bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Umumta'lim tashkilotining 16–17 yoshdagi,} \\ \text{10–11 sinf o'quvchilari, akademik litsey,} \\ \text{kasb–hunar maktablari o'quvchilari soni}}{(\text{16–17 yoshli aholi soni} - (\text{16–17 yoshli} \\ \text{kollej va texnikum o'quvchilari va oliy ta'lim} \\ \text{tashkiloti talabalari soni}))} * 100$$

61. Aholini professional ta'limi bilan qamrab olish umumiy koeffitsiyenti (TXST 4 darajasi) – yoshidan qat'iy nazar kollejlarda va texnikumlar talabalari sonini 18-19 yoshdagi aholi soniga (TXSTning boshqa darajalarida ta'lim olayotgan 18-19 yoshlilarni ayirgan holda) bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Kolleglar va texnikumlar talabalari soni}}{(\text{18–19 yoshdagi aholi soni} - \text{umumta'lim muassasalari,} \\ \text{akademik litseylar, kasb–hunar maktablari va oliy ta'lim} \\ \text{tashkilotlari 18–19 yoshli (o'quvchilari) talabalari soni}))} * 100$$

62. Aholini professional ta'limi bilan qamrab olish sof koeffitsiyenti (TXST 4 darajasi) – 18-19 yoshdagi kollejlarda va texnikumlar talabalari sonini 18-19 yoshdagi yil boshidagi aholi soniga (TXSTning boshqa darajalarida ta'lim olayotgan 18-19 yoshlilarni ayirgan holda) bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Kolleglar va texnikumlardagi 18–19 yoshdagi talabalar soni}}{(\text{18–19 yoshdagi aholi soni} - \text{umumta'lim muassasalari,} \\ \text{akademik litseylar, kasb–hunar maktablari va oliy ta'lim} \\ \text{tashkilotlari 18–19 yoshli (o'quvchilari) talabalari soni}))} * 100$$

63. Aholini oliy ta'lim bilan qamrab olish umumiy koeffitsiyenti (TXST 6 va 7 darajasi) – yoshidan qat'iy nazar oliy ta'lim tashkilotlari talabalari sonini yil boshidagi 18-23 yoshdagi aholi soniga (TXSTning boshqa darajalarida ta'lim olayotgan 18-23 yoshlilarni ayirgan holda) bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Oliy ta'lim tashkilotlari talabalari soni}}{\text{18–23 yoshdagi aholi soni–umumta'lim muassasalari, kollejlari, kasb–hunar maktablari, akademik litseylar va texnikumlardagi 18–23 yoshdagilarni ayirgan holda}} * 100$$

64. Aholini oliy ta'lim bilan qamrab olishning sof koeffitsiyenti (TXST 6 va 7 darajasi) – 18-23 yoshdagi oliy ta'lim tashkilotlari talabalari sonini yil boshidagi 18-23 yoshdagi aholi soniga (TXSTning boshqa darajalarida ta'lim olayotgan 18-23 yoshlilarni ayirgan holda) bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Oliy ta'lim tashkilotlarining 18–23 yoshdagi talabalari soni}}{\text{18–23 yoshdagi aholi soni– umumta'lim muassasalari, kollejlari, kasb–hunar maktablari, akademik litseylar va texnikumlardagi 18–23 yoshdagilarni ayirgan holda}} * 100$$

65. Oliy ta'lim tashkilotlari konkursi (100 o'ringa berilgan arizalar) - oliygohga kirganlar (qabul qilinganlar) sonini ariza berganlar (abituriyentlar) soniga bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi. Bunda, ushbu ko'rsatkich bakalavriat va magistratura bo'yicha alohida hisoblanadi.

$$\frac{\text{Qabul qilinganlar soni}}{\text{Ariza berganlar (abituriyentlar) soni}} * 100$$

66. Oliy ta'lim tashkilotlarida 100 nafar talabaga to'g'ri keladigan kompyuterlar soni – Oliy ta'lim tashkilotlaridagi umumiy kompyuterlar sonini talabalarining umumiy soniga bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

$$\frac{\text{Kompyuterlar soni}}{\text{Talabalar soni}} * 100$$

67. O‘rtacha bitta kompyuterga to‘g‘ri keladigan talabalar soni – oliy ta‘lim tashkilotlaridagi talabalar sonini oliy ta‘lim tashkilotlaridagi kompyuterlar soniga bo‘linadi.

Talabalar soni
Kompyuterlar soni

68. Ta‘limning ma‘lum bir bosqichi yoki bosqichining pog‘onasiga birinchi marta kirayotganlar bu – ta‘limning ma‘lum bir bosqichida o‘zining o‘qishini birinchi marta boshlayotgan o‘quvchilar (talabalar). Birinchi marta kirayotganlar soni birinchi sinf/kurs o‘quvchilari soniga, agar ushbu toifa o‘z ichiga ikkinchi yilga qoldirilganlarni qo‘shgan bo‘lsa, to‘g‘ri kelmasligi mumkin.

69. Ikkinchi yilga qoldirilganlar bu – biror bir sinfda / biror bir kursda o‘quv kursini takroriy ravishda o‘tayotgan o‘quvchilar (talabalar). Sinf bu (kurs) – bir o‘quv yili muddatiga teng bo‘lgan ta‘lim olish bosqichi.

70. Ta‘limning yanada yuqori darajasiga o‘tish – o‘tgan o‘quv yilida avvalgi ta‘lim davri yoki darajasining oxirgi sinfida ro‘yxatga olingan o‘quvchilar sonini ta‘limning ma‘lum bir yanada yuqori sikli yoki darajasida birinchi sinfga qabul qilinganlar soniga (mazkur sinf yoki darajadagi ikkinchi yilga qoldirilganlar sonini hisobga olib o‘zgartirish kiritilgan holda) bo‘lib 100 ga ko‘paytirish orqali aniqlanadi.

71. 16 (25) yosh va undan katta yoshdagi aholining ta‘lim darajasi – THST mezonlariga muvofiq ravishda ta‘limning ma‘lum darajasiga yetgan 16 (25) yosh va katta yoshdagi aholi soni hamda hech qanday ta‘lim darajasiga ega bo‘lmagan, biroq o‘qish va yozish ko‘nikmalarini egallagan aholi sonining yig‘indisini mazkur yosh guruhiga kiruvchi aholining umumiy soniga bo‘lib, 100 ga ko‘paytirish orqali aniqlanadi.

72. 16 (25) yosh va undan katta yoshdagi aholining ta‘lim darajasi – THST mezonlariga muvofiq ravishda ta‘limning eng yuqori darajasini egallagan 16 (25) yosh va katta yoshdagi aholini foizda taqsimlanishi orqali aniqlanadi.

Aholining savodxondik va ta‘lim darajasini hisoblash uchun ma‘lumotlar manbai bo‘lib, aholini ro‘yxatga olish ma‘lumotlari hisoblanadi yoki muqobil usul sifatida uy xo‘jaliklari kuzatuv natijalaridan foydalanish mumkin.

73. Kutilayotgan ta‘lim olish davomiyligi – aholini ta‘lim bilan qamrab olish bo‘yicha amaldagi yosh koeffitsiyentlari o‘zgarmagan taqdirda maktabga

qatnash uchun rasman belgilangan yoshga yetgan bolaning ta'limning har bir bosqichida o'qishga sarflashi mumkin bo'lgan yillari soni.

Kutilayotgan ta'lim olish muddati quyidagi formula bo'yicha hisoblanadi:

$$EYS = \sum_{i=a}^n \frac{E_i^t}{P_i^t}$$

EYS - kutilayotgan ta'lim olish muddati;

E_i^t - t o'quv yilida i yoshdagi o'quvchilar soni (bunda $i = a, a+1, \dots, n$); n ta'lim olishning nazariy jihatdan yuqori yosh chegarasini bildiradi;

P_i^t - t o'quv yilida i yoshdagi aholi soni.

Kutilayotgan ta'lim olish muddatini hisoblashning shartli misoli 4-sonli ilovada keltirilgan.

74. O'rtacha ta'lim olish davomiyligi – THST ga muvofiq, aholining ta'lim darajasi ko'rsatkichiga asosan hisoblanib, har bir darajada olingan ta'limning nazariy muddatlariga asosan ta'lim olingan yillar soniga qayta hisoblangan 25 yosh va undan katta yoshdagi shaxslarning hayoti davomida ta'lim olgan o'rtacha yillari miqdori.

O'rtacha ta'lim olish davomiyligi quyidagi formula yordamida hisoblanadi:

$$MYS = \sum_l HS_l * YS_l$$

MYS – o'rtacha ta'lim olish davomiyligi;

HS_l – ta'lim darajasi eng yuqori l darajasiga yetgan y yosh guruhidagi aholining ulushi;

YS_l – l ta'lim darajasining rasmiy muddati;

O'rtacha ta'lim olish davomiyligini hisoblashning shartli misoli 5-sonli ilovada keltirilgan.

75. Ta'limning yanada yuqori darajasiga o'tish – o'tgan o'quv yilida avvalgi ta'lim davri yoki darajasining oxirgi sinfida ro'yxatga olingan o'quvchilar sonini ta'limning ma'lum bir yanada yuqori sikli yoki darajasida birinchi sinfga qabul qilinganlar soniga (mazkur sinf yoki darajadagi ikkinchi yilga qoldirilganlar sonini hisobga olib o'zgartirish kiritilgan holda) bo'lib, 100 ga ko'paytirish orqali aniqlanadi.

5-BOB. Rasmiy statistika ma'lumotlarini tarqatish

Har yili O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadigan Statistika dasturiga muvofiq, rasmiy statistika ma'lumotlari shakllanib, quyidagi ko'rinishda taqsimlanadi:

“Maktabgacha ta'lim tashkilotlari va maktabdan tashqari ta'lim tashkilotlari rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari” yillik statistika byulleteni;

“Shahar va tumanlar bo'yicha umumta'lim tashkilotlari va umumta'lim muassasalarining pedagog xodimlari” yillik statistika byulleteni;

“Boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus professional ta'lim tashkilotlari va akademik litseylar” yillik statistika byulleteni;

“Kadrlar tayyorlash va ta'lim tizimini rivojlantirishining asosiy ko'rsatkichlari” yillik statistika byulleteni;

“O'zbekiston Respublikasining ilmiy-texnikaviy salohiyati va innovatsiyalar rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari” yillik statistika byulleteni;

Xorijiy davlatlarning davlatlararo organlariga taqdim etiladigan so'rovnomalari.

Bundan tashqari, rasmiy statistika ma'lumotlari quyidagi shakllarda tarqatiladi:

Press-relizlar;

O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasi saytida tahliliy materiallar.

Rasmiy statistika ma'lumotlaridan foydalanuvchilarga, davlat statistika organlari tomonidan shakllantiriladigan rasmiy statistika ma'lumotlarini taqdim etish va tarqatish tartibiga muvofiq, yuridik va jismoniy shaxslarning yozma so'rovlari asosida ham taqdim etiladi.

Foydalanilgan ma'lumotlar ro'yxati

76. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni 23.09.2020- y. O'RQ 464-I-son.

77. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya" to'g'risidagi Qonuni 16.12.2019- y. O'RQ 595-son.

78. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Professional ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" farmoni. PF-5812 6.09.2019- y.

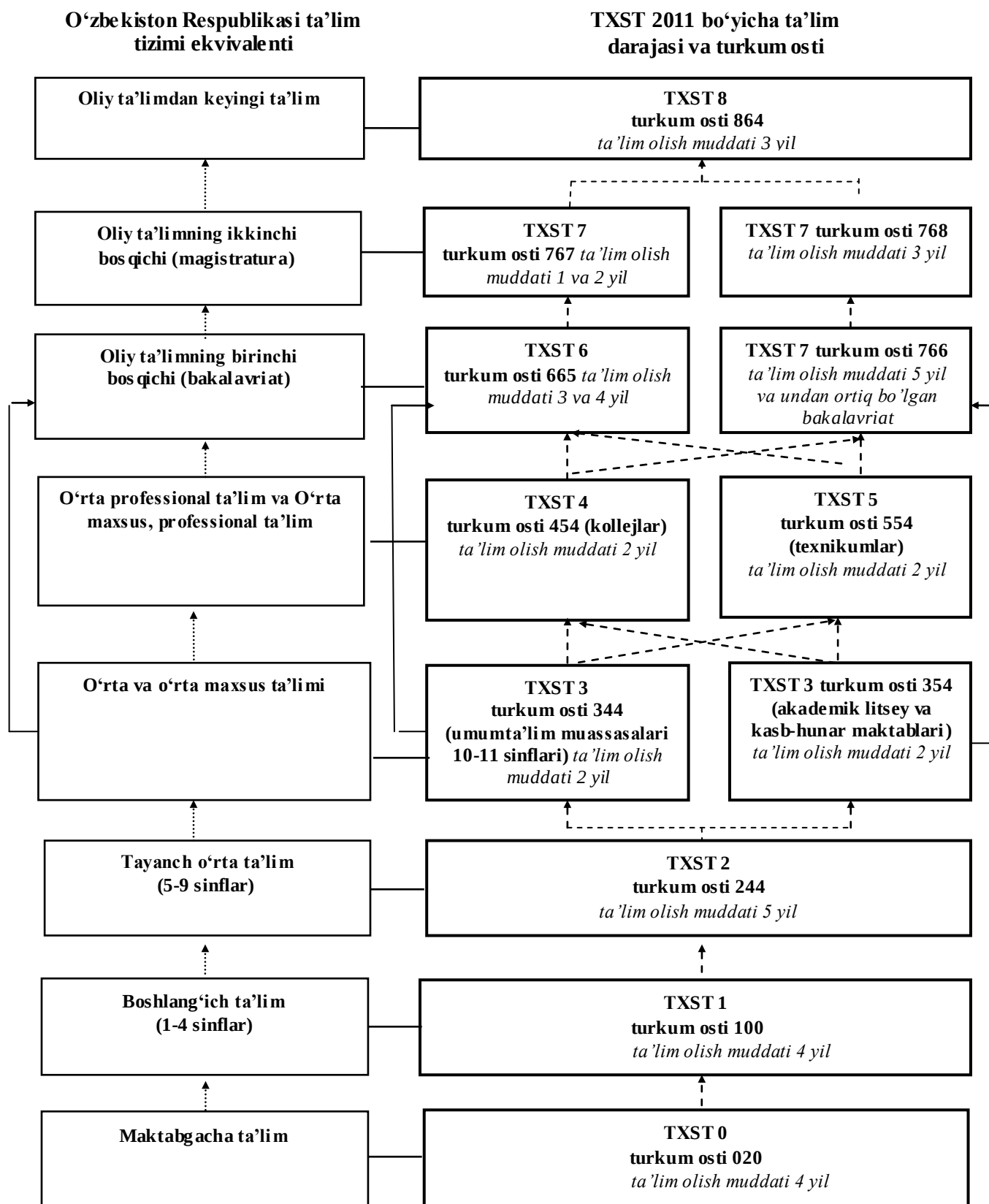
79. YUNESKO statistika instituti tomonidan 2013- yilda chop etilgan "Ta'limning xalqaro standart tasniflanishi (TXST- 2011)"

80. YUNESKO statistika instituti tomonidan 2014- yilda chop etilgan "Ta'lim sohasi va kasbiy tayyorgarlik (TXST- 2013)"

81. YUNESKO statistika instituti tomonidan 2016- yilda chop etilgan "Rasmiy ta'lim haqida umumiy ma'lumot berish bo'yicha qo'llanma"

82. YUNESKO statistika instituti ("Руководство по оценке информационно- коммуникационных технологий (ИКТ) в образовании" Институт Статистики Institut Statistiki YUNESKO P.O. Box 6128, Succursale Centre-Ville Montreal, Quebec H3C 3J7 Canada, Опубликовано 2011 г.)

**O'zbekiston Respublikasi milliy ta'lim dasturlarining
TXST 2011- ga muvofiq tasniflanishi**

Ta'lim statistikasi bo'yicha
uslubiy nizomga
2-ILOVA

Ta'lim bo'yicha statistika ma'lumotlar manbai

Ta'lim turlari	Ma'lumotlar manbai	Kim tomonidan taqdim etiladi
Maktabgacha ta'lim	1-maktabgacha ta'lim shakli "Maktabgacha ta'lim tashkilotining hisoboti" statistika hisoboti.	Maktabgacha ta'lim sohasida xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar
Umumiy o'rta ta'lim	1-umumta'lim shakli "Umumta'lim tashkilotining hisoboti" statistika hisoboti	Umumiy o'rta ta'lim sohasida xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar
Professional ta'lim	1-o'rta ta'lim shakli "Akademik litsey, kasb-hunar maktablari, kollejlari, texnikumlari hisoboti" statistika hisobot shakli	Boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus, profesional ta'lim sohasida xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar
Oliy ta'lim	1-oliy ta'lim shakli "Oliy ta'lim tashkilotining hisoboti" statistika hisobot shakli	Oliy ta'lim sohasida xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar
Oliy ta'limdan keyingi ta'lim	1-fan "Ilmiy tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlanmalarni bajarilishi hamda oliy toifali ilmiy va ilmiy-pedagogik kadrlarni tayyorlash to'g'risida hisobot" statistika hisobot shakli	Oliy malakali ilmiy va ilmiy-pedagog kadrlarni tayyorlash bilan shug'ullanayotgan tashkilotlar
Maktabdan tashqari ta'lim	1-ta'lim (maktabdan tashqari) shakli "Maktabdan tashqari ta'lim tashkilotining hisoboti" statistika hisoboti shakli	Maktabdan tashqari ta'lim sohasida xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar
Norasmiy ta'lim	1-kb shakli yillik "Mikrofirma va kichik korxonaning hisoboti" statistika hisoboti shakli	Mikrofirma va kichik korxonalar
	Musiqqa va san'at maktablari faoliyati to'g'risida idoralarning ma'lumotlari	O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi
	Aholining savodxonlik va ta'lim darajasi	Uy xo'jaliklari kuzatuv, aholini ro'yxatga olish kuzatuvlari ma'lumotlari
	Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari to'g'risidagi ma'lumot	O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi

Ta'lim statistikasi bo'yicha
uslubiy nizomga
3-ILOVA

Ta'lim va kasbiy tayyorgarlik sohalari (TXST – 0 2013)

Fan sohasi	Yo'nalish
00. Umumiy dasturlar va malakalar	001. Tayanch dasturlar va malakalar 002. Savodxonlik va sanash ko'nikmalari 003. Shaxsiy ko'nikmalar va shaxsning rivojlanishi
01. Ta'lim	011. Ta'lim
02. San'at va gumanitar fanlar	021. San'at
	022. Gumanitar fanlar (tillardan tashqari)
	023. Tillar
03. Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot	031. Ijtimoiy va i bixevioristik fanlar
	032. Jurnalistika va axborot
04. Biznes, boshqaruv va huquq	041. Biznes va boshqaruv
	042. Huquq
05. Tabiiy fanlar, matematika va statistika	051. Biologik va aralash fanlar
	052. Atrof olam
	053. Fizikaviy fanlar
	054. Matematika va statistika
06. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)	061. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)
07. Muhandislik, qayta ishlash va qurilish tarmoqlari	071. Muhandislik va muhandislik ishi
	072. Ishlab chiqarish va qayta ishlash tarmoqlari
	073. Arxitektura va qurilish
08. Qishloq, o'rmon, baliqchilik xo'jaligi va veterinariya	081. Qishloq xo'jaligi
	082. O'rmon xo'jaligi
	083. Baliqchilik xo'jaligi
	084. Veterinariya
09. Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot	091. Sog'liqni saqlash
	092. Ijtimoiy ta'minot
10. Xizmatlar	101. Xizmat ko'rsatish
	102. Ishlab chiqarishda gigiyena va mehnat muhofazasi
	103. Xavfsizlik xizmatlari
	104. Transport xizmatlari

**Kutilayotgan ta'lim olish davomiyligini hisoblashning
shartli misoli (yil)**

O'quvchilarning yoshi, yil	O'quv yili boshiga o'quvchilar soni, kishi	01.01 holatiga aholi soni, kishi	Qamrov koeffitsiyenti
<i>i</i>	<i>E</i>	<i>P</i>	$EYS = E / P$
Ta'lim darajasi TXST 0			
3	114347	617856	0,185071
...	...	...	...
6	127185	639822	0,198782
Ta'lim olish muddati TXST 0, yil			0,868979
Ta'lim darajasi TXST 1			
7	595680	601838	0,989769
...	...	...	...
10	498215	530639	0,938896
Ta'lim olish muddati TXST 1, yil			3,912128
Ta'lim darajasi TXST 2			
11	480321	498533	0,963469
...	...	...	...
15	502989	529206	0,950460
Ta'lim olish muddati TXST 2, yil			4,723490
Ta'lim darajasi TXST 3			
16	486727	534567	0,910507
17	461039	613692	0,751254
Ta'lim olish muddati TXST 3, yil			2,524769
Ta'lim darajasi TXST 4			
18	486727	534567	0,910507
19	461039	613692	0,751254
Ta'lim olish muddati TXST 4, yil			2,524769
Ta'lim darajasi TXST 6, 7, 8			
18	87793	645817	0,135941
...	...	...	...
22	45164	660170	0,068413

23	26725	638097	0,041882
24-27	30151	3065601	0,009835
Ta'lim olish muddati TXST 6,7,8, yil			0,440593

$EYS = 0,868979 + 3,912128 + 4,723490 + 2,524769 + 2,524769 + 0,440593 = 12,469959$ yil

Shunday qilib, kutilayotgan ta'lim olish muddati 12,47 yilni tashkil etadi.

Ta'lim statistikasi bo'yicha uslubiy
nizomga
5-ILOVA

O'rtacha ta'lim olish davomiyligini hisoblashning shartli misoli (yil)

Talim darajalari	Eng yuqori ta'lim darajasiga ega bo'lgan 25 yosh va undan katta aholi ulushi	Ta'lim olish davomiyligi, yil	O'rtacha ta'lim olish davomiyligi, yil
<i>L</i>	<i>HS</i>	<i>YS</i>	<i>MYS = HS / YS</i>
Boshlang'ich ta'lim	0,001	4	0,004
To'liqsiz o'rta talim	0,079	9	0,711
To'liq o'rta ta'lim	0,370	11	4,070
O'rta maxsus, kasb-hunar ta'lim	0,250	12	4,716
Oliy ta'lim	0,157	18	2,826
Oliy ta'limdan keyingi ta'lim	0,143	3	0,429
Yig'indisi (Σ)	1,000	x	12,756